

La torbera sota la lluna

D'H. P. Lovecraft

“I pujant per aquell camí pàl·lid, la meua febril imaginació hi veié una fina ombra recaragolant-se lentament.”

Traducció de M. Di Mauro

EN ALGUN INDRET —no sabia pas dir en quina regió remota i espantosa—, en Denys Barry està desaparegut. Jo era amb ell la darrera nit que va viure encara entre els homes i vaig sentir els seus xiscles quan aquella cosa el va prendre; però tots els vilatans i la policia del comtat de Meath no el van poder trobar mai, ni a ell ni als altres, per molt que els van cercar. I ara m'esgarribo sempre que sento les granotes raucar als aiguamolls o veig la lluna en llocs aïllats.

Jo vaig conèixer bé en Denys Barry als Estats Units, on havia fet fortuna, i el vaig felicitar quan va recomprar l'antic castell vora la torbera de la tranquil·la Kilderry. El seu pare era de Kilderry i era allà on volia gaudir de la seva riquesa entre els paisatges dels avantpassats. Homes de la seva sang havien governat Kilderry, havien construït i habitat el castell, però aquells dies ara queden molt llunyans, així que durant generacions el castell havia quedat buit i en runes. Un cop establert a Irlanda, en Barry m'escrivia sovint i m'explicava com, sota la seva cura, el castell gris s'alçava de nou torre per torre fins a recuperar l'antic esplendor; com l'heura tornava lentament a enfilarse pels seus restaurats murs, tal com ho havia fet segles ençà, i com els vilatans el lloaven per haver fet tornar els dies d'antuvi amb l'or arribat d'ultramar. Però, passat un temps, tornaren les penes i els vilatans van deixar de lloar-lo i, en comptes, fugiren d'allà com espantats per una maledicció. Aleshores, em va enviar una carta en què em demanava que el visités, ja que es trobava sol al castell i no tenia ningú amb qui

enraonar excepte els nous servents i manobres que havia fet venir del nord.

La torbera era la causa de totes aquelles tribulacions, segons en Barry em va explicar la nit que vaig arribar al castell. Havia arribat a Kilderry amb la posta de sol estiuenca, mentre l'or del cel il·luminava el verd dels turons i dels bosquets i el blau de la torbera, on, damunt un illot llunyà, unes estranyes ruïnes antigues refulgien de forma fantasmagòrica. Aquella posta era bellíssima, però els vilatans de Ballylough m'havien advertit que en desconfiés i havien dit que Kilderry era ara un indret maleït, tant que gairebé em vaig estremir en veure els alts torrellons del castell lluint aquell daurat ardent. L'automòbil d'en Barry m'esperava a l'estació de Ballylough, ja que Kilderry és apartat del ferrocarril. Els paisans havien defugit tant el cotxe com el xofer del nord, però em van advertir amb xiuxiuejos i rostres pàl·lids quan van saber que anava a Kilderry. I aquella nit, després de retrobar-nos, en Barry em va explicar el perquè.

Els vilatans se n'havien anat de Kilderry perquè en Denys Barry volia drenar l'enorme torbera. Per molt que estimés Irlanda, els Estats Units també li havien deixat empremta i detestava tot aquell preciós espai malbaratat d'on es podria extreure torba i obrir-hi noves terres. Les llegendes i les supersticions de Kilderry no el van colpir, i es va burlar dels pagesos quan primer no el van voler ajudar, quan després el van maleir i quan posteriorment se n'anaren a Ballylough amb les seves poques pertinences en veure com n'era de decidit. Per substituir-los va fer venir mà d'obra

del nord i també va reemplaçar els servents quan aquests se n'anaren. Però entre estranys s'hi sentia sol, i per això en Barry m'havia demanat que vingué.

Quan vaig sentir les pors que havien fet fugir la gent de Kilderry, vaig riure tan fort com el meu amic havia rigut, car aquelles pors eren ambigües, esbojarrades i absurdes. Estaven relacionades amb una llegenda extravagant de la torbera i amb un sinistre esperit protector que habitava les estranyes ruïnes antigues damunt l'illot llunyà que havia vist aquell capvespre. S'explicaven històries de llums que dansaven quan la lluna era nova i de vents esglaiadors en mig de nits càlides; d'espectres blancs surant damunt les aigües i d'una fantasiosa ciutat de pedra enfonsada sota la superfície del pantà. Però entre totes aquestes estranyes fantasies en despuntava una que, a més, era compartida amb absoluta unanimitat: la maledicció que aguaitava aquell qui gosés pertorbar o drenar l'enorme aiguamoll rogenc. Hi havia secrets, deien els vilatans, que no havien de ser revelats; secrets que havien romàs ocults d'ençà que la plaga va assolir els plançons de Partholón en els temps llegendaris d'abans de la història. Al *Llibre dels Invasors* es diu que tots els fills dels grecs van ser sebollits a Tallaght, però els vells de Kilderry afirmaven que una ciutat va ser exclosa, salvada només per la seva patrona: la deessa de la lluna. I que només els turons boscosos l'havien soterrada quan els homes de Nemed van arribar d'Escítia amb les seves trenta naus.

Així eren les faules buides que havien fet fugir als vilatans de Kilderry i, quan les vaig sentir, no em va estranyar gens que en Denys Barry s'hagués negat a escoltar-les. Tanmateix, sentia un gran interès per les antiguitats i va proposar d'explorar la torbera minuciosament un cop fos drenada. Sovint havia visitat les ruïnes blanques de l'illot i, tot i que la seva antiguitat era evident i el seu perfil ben diferent del de la majoria de les ruïnes d'Irlanda, eren massa malmeses per a poder

esbrinar quina va ser la seva època d'esplendor. Ara, la feina de drenatge estava a punt de començar, i els manobres vinguts del nord aviat buidarien la torbera prohibida de la molsa verda i la bruguera vermella i arrasarien els menuts rierols empedrats per còdols i les tranquil·les basses blaves rodejades de joncs.

Després que en Barry m'hagués explicat totes aquestes coses, em sentia mot endormiscat; els tràfecs del viatge m'havien esgotat i el meu amfitrió havia parlat fins ben entrada la nit. Un criat em dugué a la meua cambra, que era situada en una torre apartada amb vistes a la vila, a la plana a la vora de la torbera i a la torbera mateixa. Així, podia esguardar des de les finestres, sota la claror de la lluna, els sostres silenciosos d'on havien fugit els vilatans i que ara albergaven els manobres del nord; també l'església parroquial i la seva antiga cuculla i, ben lluny, més enllà de la inquietant torbera, les remotes ruïnes ancestrals a l'illot, resplendint blanques i espectrals. Tot just queia adormit quan vaig imaginar sentir uns febles sons en la distància; sons que eren salvatges, però mig musicals i que em varen causar una estranya agitació que va acolorir els meus somnis. Però, quan em vaig despertar l'endemà al matí, vaig tenir la sensació que tot havia estat un somni, ja que les visions que vaig tenir eren més meravelloses que qualsevol so de flautes salvatges en la nit. Influenciat per les llegendes que en Barry m'havia relatat, la meua ment havia volat, mentre dormia, per sobre d'una majestuosa ciutat en una vall verda, on els carrers i les estàtues de marbre, les vil·les i els temples, els relleus i les inscripcions parlaven, amb un to incontestable, de la glòria que havia estat Grècia. Quan li vaig explicar aquest somni a en Barry, tots dos vam riure; però jo vaig riure més fort, perquè ell estava amoïnat pels seus manobres del nord. Per sisena vegada s'havien quedat adormits, despertant-se molt a poc a poc i confusos, actuant com si no

haguessin descansat gens, encara que la nit anterior tots havien anat ben d'hora a dormir.

Aquell matí i aquella tarda vaig vagarejar tot sol per la vila daurada pel sol i vaig xerrar de tant en tant amb alguns manobres desocupats, ja que en Barry estava enfeinat amb els preparatius finals per començar les obres de drenatge. Els obrers no estaven tan contents com altres dies, car la majoria es mostraven neguitosos per culpa d'un somni que havien tingut, però que no eren capaços de recordar. Jo els vaig explicar el meu somni, però no semblaren interessats fins que no vaig esmentar els estranys sons que creia haver sentit. Aleshores, em van mirar desconcertats, i em van dir que a ells també els semblava recordar haver sentit sorolls inusuals.

Al vespre, en Barry va sopar amb mi i em va anunciar que començaria el drenatge d'aquí a dos dies. Me'n vaig alegrar, i encara que em feia llàstima veure desaparèixer la molsa, la bruguera i els petits llacs i rierols, sentia dins meu un creixent desig de descobrir els antics secrets que la ben espessa torba podia amagar. I aquella nit, els meus somnis de sons de flautes i peristils de marbre tingueren un final sobtat i inquietant; car vaig veure com queia una pesta sobre la ciutat de la vall, seguida d'una esgarrifosa allau dels vessants boscosos que va sepultar els cossos morts als carrers i només deixà sense soterrar el temple d'Àrtemis al cim de la muntanya, on Cleis, l'anciana sacerdotessa de la lluna, jeia freda i silent amb una corona d'ivori sobre el cap d'argent.

COM HE DIT, em vaig despertar de sobte i alarmat. Durant una estona no vaig poder distingir si estava despert o encara dormia, ja que el so de les flautes continuava ressonant amb estridència a les meves orelles, però en veure a terra els gèlids rajos de lluna i els contorns de la finestra gòtica enreixada vaig concloure que estava despert i al castell de Kilderry. Aleshores vaig sentir un rellotge, en algun pis llunyà sota meu,

tocar les dues, i vaig saber del cert que m'havia desvetllat. I, tanmateix, continuava arribant de la llunyania aquell so monòton de les flautes; melodies salvatges i estranyes que em feien pensar en alguna dansa de faunes al distant Mont Mènal. No em deixava dormir i, impacient, em vaig aixecar d'un bot i vaig començar a fer voltes per l'habitació. Va ser l'atzar qui em dugué a la finestra del nord, des d'on vaig mirar la silenciosa vila i la plana al voltant de la torbera. No tenia gens de ganes de mirar a fora, ja que volia dormir; però les flautes em turmentaven i alguna cosa havia de fer. Com hauria pogut sospitar allò que estava a punt de contemplar?

Allà, sota la llum de la lluna que inundava la vasta plana, s'hi presentava un espectacle que cap mortal, un cop vist, mai no el podria oblidar. Al so de les flautes de canya que ressonaven per sobre de la torbera hi anaven i tornaven de forma silenciosa i fantasmagòrica una munió variada de figures, sumides en l'agitació com a les danses que, en temps antics, feien els sicilians en honor a Demèter sota la lluna de la collita vora el riu Cíane. L'enorme plana, la llum daurada de la lluna, les figures ombrívols en moviment i, per damunt de tot, la sonoritat estrident i monòtona de les flautes, produïren en mi un efecte que gairebé em va paraitzar; i, tanmateix, en mig de la por, vaig notar que la meitat d'aquells dansaires mecànics i incansables eren els manobres que jo creia adormits, mentre que l'altra meitat eren éssers blancs, estranys i eteris, d'una natura mig indeterminada, però que evocaven unes pàl·lides i malenconioses nàïades sorgides de les fonts encantades de la torbera. No sé quant de temps vaig contemplar aquesta visió des de la finestra solitària de la torre abans de caure sobtadament en un desmai sense somnis, del qual només el sol alt del matí em va despertar.

El meu primer impuls en despertar va ser comunicar totes les meves pors i observacions a en Denys Barry, però en veure la llum solar brillar a

través de la finestra enreixada de llevant em vaig adonar que no hi havia res de real en allò que creia haver vist. Soc propens a estranyes fantasies, però no tan feble com per a creure-hi; així que en aquesta ocasió em vaig limitar a interrogar els treballadors, que havien dormit fins tard i no recordaven res de la nit anterior, llevat de somnis boirosos amb sons estridents. Aquest afer de les flautes espectrals em turmentava fora mesura, i em preguntava si potser els grills de la tardor s'havien avançat per inquietar la nit i causar aquelles visions als homes. Més tard aquell dia vaig veure en Barry a la biblioteca absort en els plànols de la gran obra que havia de començar l'endemà i, per primera vegada, vaig sentir una esgarripança d'aquella mateixa por que havia fet fugir els vilatans. Per algun motiu desconegut m'espantava la sola idea de pertorbar l'antiga torbera i els seus secrets ocults, i em venien al cap visions de coses terribles que jeien negres sota una fondària ignota de torba mil·lenària. Que aquests secrets sortissin a la llum em semblava temerari, i vaig començar a desitjar trobar alguna excusa per abandonar el castell i la vila. Fins i tot vaig provar de comentar-ho de forma casual a en Barry, però no vaig gosar insistir en sentir la sonora riallada que vaig obtenir per resposta. Així que vaig callar quan el sol es va pondre amb fulgor rere els llunyans turons i Kilderry flamejava de roig i or en un esclat d'aparent mal auguri.

SI els fets de la nit foren reals o il·lusoris, ja mai no ho podré saber. Certament, van transcendir qualsevol cosa que puguem somiar de la natura i de l'univers; i, tanmateix, ni puc explicar de cap manera normal aquelles desaparicions que tothom va conèixer un cop tot hagué passat. Me'n vaig anar a dormir d'hora, ple de por, i durant molta estona no vaig poder aclucar els ulls dins el silenci inquietant de la torre. Era molt fosc, tot i que el cel era serè, ja que la lluna era ben minvant i no sortia fins ben entrada la matinada. Jaient al

llit, vaig reflexionar sobre en Denys Barry, i en què s'esdevindria a la torbera quan arribés l'endemà, i em vaig descobrir neguitós, gairebé amb l'impuls de fugir en plena nit, agafar l'automòbil d'en Barry i conduir desesperadament fins a Ballylough, lluny d'aquelles terres amenaçades. Però abans que les meves pors poguessin cristal·litzar en accions vaig caure adormit i en somnis vaig contemplar la ciutat de la vall, freda i morta sota un sudari d'ombra monstruosa.

Probablement van ser les flautes estridents les que em van despertar, encara que no va ser aquell so el primer que vaig notar en obrir els ulls. Jeia d'esquena a la finestra de llevant que donava a la torbera, on la lluna minvant havia de sortir, i per això esperava que la claror es projectés sobre el mur oposat, davant meu; però no m'esperava la visió que va aparèixer. Efectivament, hi havia llum en els panells d'enfront, però no era cap que vingués de la lluna. Esgarrifós i punyent era el raig de fulgor carmesí que s'escolava per la finestra gòtica i tota la cambra resplendia amb aquella lluentor intensa i sobrenatural. La meva reacció immediata va ser ben estranya per una situació com aquella, però tan sols als relats les persones fan el que és previsible i dramàtic. En comptes de mirar cap a la torbera en cerca de la font d'aquella nova llum, vaig apartar completament la mirada de la finestra, paralitzat pel pànic, i em vaig posar maldestrament la roba, pres per un impuls irracional de fugida. Recordo agafar el revòlver i el barret, però abans que acabés els havia perdut tots dos, sense haver-ne disparat l'un o haver-me posat l'altre. Passada una estona, la fascinació per la brillantor vermella va superar la por i em vaig arrossegar fins a la finestra de llevant i vaig mirar a l'exterior, mentre l'incessant i embogidor so de les flautes gemegava i reverberava arreu del castell i per sobre de tota la vila.

Per damunt de la torbera hi havia un diluvi de llum fulgurant, sinistra i escarlata, que brollava de les estranyes ruïnes antigues de l'illot llunyà. No

podia descriure l'aspecte de les ruïnes —hauria perdut el seny—, ja que em semblaven elevar-se de forma majestuosa i immaculada, esplèndida i envoltada per columnes, l'entaulament de marbre reflectia perfectament les flames i perfilava l'horitzó com el pinacle d'un temple al cim d'una muntanya. Les flautes aïcaven i els tambors començaren a ressonar i, mentre contemplava l'escena amb terror i devoció alhora, em va semblar veure unes formes fosques i saltironants retallant-se de forma grotesca contra el panorama de marbre i resplendor. L'efecte era titànic —completament inconcebible— i hauria restat embadalit indefinidament, si no hagués estat perquè el so de les flautes a la meva esquerra semblava cada vegada més intens. Tremolant d'un terror estranyament barrejat amb excitació, vaig travessar la cambra circular fins a la finestra del nord, des d'on podia veure la vila i la plana a la vora de la torbera. Allà els meus ulls es van esbatarar amb frenètica admiració, com si no acabés de presenciar una escena més enllà dels límits de la natura, ja que en la plana il·luminada de roig spectral s'hi movia una processó d'éssers de tal mena que mai ningú no ha vist, excepte en malsons.

Mig lliscant, mig surant a l'aire, els espectres de la torbera, vestits de blanc, es retiraven lentament vers les aigües tranquil·les i les ruïnes de l'illot en formacions quimèriques que evocaven antigues i solemnes danses cerimonials. Els seus braços ondulants i translúcids, guiats pel detestable so d'aquelles flautes invisibles, feien senyals amb un ritme inquietant a una munió de manobres que les seguien com gossos amb passes cegues, insensates i trontolloses com si un poder demoníac, maldestre però irresistible, els arrossegues. A mesura que les nàiades s'atansaven a la torbera, sense alterar gens la seva trajectòria, una nova filera de ressagots tentinejants va sortir del castell per alguna porta molt per sota de la meva finestra. A les palpentes, tot fent ziga-zagues

embriagues, van travessar el pati, passaren pel tros de vila que hi ha entremig i es van unir a la trontollosa columna de manobres que avançava per la plana. Malgrat la distància, de seguida vaig saber que eren els servents duts del nord, ja que vaig reconèixer la forma lletja i malgirbada del cuiner, la qual —amb tota la seva absurditat— ara s'havia tornat indescriptiblement tràgica. Les flautes sonaven de manera horrible i, novament, vaig sentir els tambors redoblar des de la direcció de les ruïnes de l'illot. Aleshores, de manera silenciosa i elegant, les nàiades varen arribar a l'aigua i, una per una, es van fondre dins l'antiga torbera; i la filera de seguidors, sense alentir gens el pas, s'hi submergiren esquitxant de forma barroera al seu darrere, tot desapareixent en mig d'un diminut remolí de bombolles malsanes que amb prou feines podia distingir sota aquella llum escarlata. I quan l'últim i patètic ressagot, el cuiner rabassut, es va enfonsar feixugament fins a desaparèixer en aquella bassa lúgubre, les flautes i els tambors emmudiren i els vermells i engegadors rajos de les ruïnes es dissiparen instantàniament, deixant la maleïda vila solitària i desolada sota els minvants rajos de la lluna acabada de sortir.

En aquell moment, la meva condició era d'indescriptible caos. Sense saber si era boig o lúcid, si dormia o vetllava, només m'afermava un adormiment misericordiós. Em sembla haver fet coses ridícules, com ara oferir pregàries a Àrtemis, Leto, Demèter, Persèfone i Plutó. Tot el que recordava de la meva joventut clàssica em va pujar als llavis, mentre els horrors de la situació despertaven les meves supersticions més visceral. Sentia haver estat testimoni de la mort de tot un poble i sabia que era tot sol al castell amb en Denys Barry, la gosadia del qual havia desfermat aquella fatalitat. Quan vaig pensar en ell, nous terrors em sacsejaren i vaig caure a terra; no pas desmai, sinó físicament incapacitat. Aleshores vaig notar una bafarada gèlida que venia de la finestra de llevant, per on s'havia alçat la lluna, i

vaig començar a sentir xiscles que provenien de l'interior del castell. Ben aviat aquells esgarips van assolir una magnitud i una qualitat impossibles de descriure amb paraules i que, encara avui, em fan defallir tan sols de pensar-hi. Tot el que puc dir és que venien d'alguna cosa que jo havia tingut com amic.

EN ALGUN moment d'aquesta esglaiadora experiència, el vent glacial i els xiscles han d'haver-me despertat, car el meu següent record és el de córrer com un boig per cambres i passadissos fosquíssims i sortir travessant el pati en mig d'aquella horrible nit. Em van trobar a l'alba deambulant erràtic prop de Ballylough, però el que em va fer perdre el seny no va ser cap dels horrors d'allò que havia vist o sentit aquella nit. Quan a poc a poc vaig sortir de les ombres, em vaig trobar murmurant sobre un parell d'incidents delirants que succeïren durant la meua fugida; incidents sense gaire importància, però que encara avui em persegueixen incessantment quan em trobo sol en indrets pantanosos o sota la llum de la lluna.

Mentre fugia del castell maleït resseguint la riba de la torbera vaig sentir un nou so; un so familiar, però a la vegada diferent de tot allò que havia sentit abans a Kilderry. Les aigües estancades, fins fa poc completament desproveïdes de vida animal, eren ara abundantment poblades per una horda de granotes gegantines i llefiscoses que raucaven de forma estrident i ininterrompuda en tons estranyament desproporcionats respecte a la seva mida. Lluïen inflades i verdes sota els rajos de la lluna i semblaven tornar la mirada a la font de la llum. Vaig seguir la mirada d'una granota especialment lletja i grassa i vaig veure la segona de les coses que em va arrabassar el seny.

Amb els ulls podia albirar, directament des de les estranyes ruïnes antigues damunt l'illot llunyà fins a la lluna minvant, un raig de lluentor tènue i

tremolosa que no es reflectia a les aigües de la torbera. I pujant per aquell camí pàl·lid, la meua febril imaginació hi veié una fina ombra recaragolant-se lentament; una ombra retorçada i confusa que lluitava com si l'arrosseguessin dimonis invisibles. Boig com estava, vaig veure en aquella esgarrifosa ombra una semblança monstruosa —una caricatura nauseabunda i increïble—, una efígie blasfema d'allò que havia estat en Denys Barry.

L'obra d'H. P. Lovecraft publicada fins al 1929, com "*The Moon-Bog*", es troba en domini públic tant als Estats Units, havent passat més de 95 anys de la seva primera publicació, com a la Unió Europea, havent passat més de 70 anys de la mort de l'autor.

"*The Moon-Bog*" fou publicat per primera vegada en la revista "*Weird Tales*" de juny de 1926

Weird Tales és una marca registrada dels seus propietaris, però les revistes *Weird Tales* publicades fins al 1929 es troben en domini públic als Estats Units i a la Unió Europea, havent passat més de 95 anys de la seva publicació.

La traducció al català de "*La torbera sota la lluna*" d'H. P. Lovecraft és © 2025 per M. Di Mauro i s'ha llicenciat sota [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Agraïments a:

Xavier Febrero per la revisió

v1.0.0 2025-07-19